

Współczesny bohater-wędrowiec i jego wpływ na czytelnika

Współczesny człowiek jest osobą stale poszukującą – szczęścia, prawdy, miłości, wiary czy adrenaliny. Wskazówek dotyczących naszego życia często upatrujemy w książkach, a niejednokrotnie wchłaniamy zamieszczoną w nich wiedzę nieświadomie. Wszędzie tam, gdzie mamy do czynienia z wędrowną, zastanawiamy się, czy bohater zrobił dobrze, opuszczając swój dom, kraj, kontynent. Próbuje znaleźć się na jego miejscu, pytając: „Co ja bym zrobił w takiej sytuacji?”. Maciej Maryl uważa, że: „[...] głównym postulatem empirycznego badania literatury jest próba zrozumienia, jak czytamy i jaki wpływ ma to na nasze zachowania, gdyż sposób, w jaki czytamy literaturę, zmienia naszą wiedzę o świecie, ale także z niej wyrasta”¹.

Celem niniejszej pracy jest pokazanie na podstawie opublikowanych w Internecie recenzji książek, że współczesne kreacje bohaterów-wędrowców mają znaczący wpływ na odbiór dzieła przez czytelników, a co za tym idzie, na nich samych. Bohaterowie-wędrowcy są postaciami, których losy stanowią punkt odniesienia czytelników względem ich własnych doświadczeń. To, w jaki sposób autor utworu skonstruuje portret psychologiczny postaci i świat przedstawiony, w którym one literacko egzystują, przekłada się na postrzeganie przez czytelników nie tylko powieści, ale również ich własnego życia. Odbiorcy implikują doświadczenia bohaterów-wędrowców, oceniają, wartościują i wyrażają sądy o postaciach, mając na względzie wpływ, jaki na nich wywarły.

Na początku należy zastanowić się, jak zdefiniować bohatera-wędrowca? Oczywiście będzie nim postać wykreowana przez autora książki, która pokonuje jakąś drogę w sensie fizycznym, mając w tym jakiś cel. Tym celem może być podróż sama w sobie, której towarzyszy głównie chęć poznania nieznanego, wkroczenie w inne środowisko. Bohaterowie podróżują również po to, aby zmienić w ten sposób swoje dotychczasowe życie, odnaleźć coś lub kogoś. Taką celową podróż można nazwać pielgrzymką (niekoniecznie o charakterze sakralnym), a ich – pielgrzymami. Każdej wędrowce towarzyszą refleksje. Bohaterowie, opuszczając miejsce, które uznają za swój dom, zaczynają mocniej odczuwać otaczającą ich rzeczywistość, dostrzegają zmiany, jakie zachodzą wokół nich i porównują nowe doświadczenia ze starymi.

Czytelnik, biorąc do ręki książkę, ma różne oczekiwania, jednak najważniejszą kwestią w spotkaniu lektura–czytelnik jest to, jaki wpływ owo dzieło na niego wywrze. Michał Głowiński w artykule *Świadectwa i style odbioru* wymienia siedem rodzajów stylów odbioru dzieła:

- mityczny (dzieło literackie jako przekaz religijny, wpisane w światopogląd);
- alegoryczny (dwuwymiarowość dzieła, która jest raz na zawsze ustalona, odwołanie do ustabilizowanego systemu poglądów);
- symboliczny (styl otwarty, respektujący wielość znaczeń, relacje pomiędzy wymiarami dzieła są niejasne);
- instrumentalny (literatura moralizatorska i utylitarna, tekst jako narzędzie dydaktyki);
- mimetyczny (dzieło jest obrazem rzeczywistości, relacja podobieństwa między światem realnym a światem literackim);

¹ M. Maryl, *Interpretator czy czytelnik? Projekt badań empirycznych nad stylami odbioru*, [w:] *Filozofia i etyka interpretacji*, red. A. Szahaj, A. Kola, Kraków 2007, s. 167.

- ekspresyjny (autor jako składnik dzieła, indywidualizacja tekstu);
- estetyzujący (lektura autoteliczna, odczytywanie utworu przede wszystkim jako rodzaju sztuki)².

Poza powyższymi M. Głowiński wyróżnia również style ograniczony i wypracowany³. Pierwszy z nich zwraca uwagę czytelnika na dzieło pod kątem tego, co on sam chciałby w nim zobaczyć. Wszelkie związki i następstwa w tekście są łatwe do przewidzenia. Drugi styl „jest otwarty na coraz nowe wartości poznawcze i estetyczne, a więc umożliwia recepcje różnego rodzaju zjawisk”⁴. Stanisław Bortnowski, przy okazji omawiania stylów odbioru M. Głowińskiego, uzupełnia klasyfikację o styl impresyjny – „dzieło jest ważne dla doświadczeń życiowych i stanu psychicznego człowieka. W utworze dostrzega on siebie, utwór pełni też funkcję kompensacyjną”⁵. Tak rozumiany styl odbioru będzie charakteryzował wszystkie zaproponowane na potrzeby tego artykułu książki. Zdaniem M. Maryla: „Podział Głowińskiego można tu przyrównać do «przedczytania» czy «horyzontu oczekiwań» – ujawnia nastawienie, z jakim podchodzimy do tekstu. Ważna jest tu także intencja autora, który w jakiś sposób projektuje strategię dla modelowego czytelnika swojego dzieła, związaną najczęściej z sytuacją historyczno-literacką”⁶.

To właśnie intencja autora w projektowaniu akcji utworu oraz bohaterów jest najbardziej istotna. To konstrukcja świata przedstawionego i postaci warunkują styl odbioru książki. Oddziaływanie bohaterów literackich szczególnie widoczne jest w zamieszczanych na portalach internetowych recenzjach⁷. Czytelnicy niejednokrotnie piszą, że utożsamiają się z bohaterami przeczytanych utworów – często sami wyruszają w podobne podróże, próbują spełnić swoje marzenia, ale równie często przyznają, że zabrakło im odwagi, aby podjąć wyzwanie.

Na potrzeby artykułu poddano analizie recenzje czytelników czterech wybranych książek, w których głównymi postaciami są bohaterowie-wędrowcy, odzwierciedlający postawy współczesnych ludzi:

1. Młodego człowieka, który wyjeżdża do Austrii, aby zobaczyć jaki jest Zachód (*Lekcje pana Kuki Radka Knappa*).
2. Bezdonnego, który podążając ulicami miasta, obserwuje otaczających go ludzi i próbuje zrozumieć współczesny świat (*Wędrowiec Barbary Smal*).
3. Maturzystki, która w swoim pamiętniku opisuje wrażenia z wyprawy do Londynu i życia na emigracji (*Polka w Londynie Justyny Tomańskiej*).
4. Podróżniczki, która przemierza świat, aby przeżyć przygodę, poznać najdziksze rejony globu (*Zapiski (pod)różne Martyny Wojciechowskiej*).

W każdej z wybranych książek mamy do czynienia z bohaterami-wędrowcami. Losy tych postaci warunkują odbiór utworu przez czytelników, a szczególnie istotny jest ich wymiar psychologiczny. Na plan pierwszy wysuwają się styl mimetyczny (obraz rzeczywistości) i ekspresyjny (obecność autora w tekście).

*Lekcje Pana Kuki*⁸ to powieść Radka Knappa, której głównym bohaterem jest dwudziestoczteroletni Waldemar. Chłopak pragnie na własne oczy zobaczyć, jaki tak naprawdę jest Zachód, którym wszyscy się zachwycają. W przygotowaniach do podróży pomaga mu Pan Kuka – dawny turysta zarobkowy, który przemierzył Zachód wzdłuż i wszerz. Cenne rady sąsiada pozwalają Waldemarowi zmierzyć się z obcym światem, stereotypem Polaka za granicą, brakiem jedzenia i dachu nad głową. Recenzenci książki szczególną uwagę zwracają na sam wyjazd bohatera za granicę, traktując go jako pierwszy krok

2 Zob. M. Głowiński, *Świadectwa i style odbioru*, [w:] Tegoż, *Style odbioru. Szkice o komunikacji literackiej*, Kraków 1977, s. 127–132.

3 Zob. Tamże, s. 133–135. Style odbioru M. Głowińskiego powstały na kanwie kodów językowych Basila Bernsteina, który wyróżnił kody ograniczone i wypracowane.

4 Tamże, s. 135.

5 S. Bortnowski, *Lektury w stanie podejrzenia*, [w:] *Polonista w szkole. Podstawy kształcenia nauczyciela polonisty*, red. A. Janus-Sitarz, Kraków 2004, s. 145–146.

6 M. Maryla, dz. cyt., s. 161–162.

7 Wszystkie przytoczone recenzje pochodzą z serwisu www.lubimyczytac.pl, [ostatnia wizyta: 19.09.2015]. W związku z tym pominięto przypisy przy cytowanych fragmentach. Zachowano oryginalną pisownię. Pogrubiono fragmenty ważne z punktu widzenia pracy.

8 R. Knapp, *Lekcje Pana Kuki*, przeł. S. Lisiecka, Katowice 2013.

w dorosłość: „To była jedna z tych książek, które nabyłam i które czekały na «lepsze czasy», by po nią sięgnąć. Przeczytałam jednym tchem. Przeszabawna i przesympatyczna. Przypominały mi się moje własne **doświadczenia z szukaniem doświadczeń i dorosłości za granicą**”; [visenna88, 2013-07-19]. „Książkę polecam nie tylko szukającym pracy za granicą ale także tym, którzy chcieliby zobaczyć jak wyglądają **realia związane z życiem, dorastaniem i dokonywaniem wyborów**”; [bisou, 2013-11-06].

Dzieło jest otwarte na czytelnika, pozwala mu samodzielnie odczytywać sensy i interpretować przedstawioną rzeczywistość. Szczególnie istotna jest kreacja głównego bohatera-wędrowca, który, podróżując, zmaga się z troskami dnia codziennego, musi przewycięzać przeciwności losu. W gruncie rzeczy jest symbolem niespełnionych marzeń wielu Polaków. Język tekstu, osobowość głównego bohatera i sytuacja, jakie mu towarzyszą, pobudzają czytelników do działania:

„Jedna z tych książek po których chce się żyć i działać ;-)” [Pat, 2014-10-22].

Świat przedstawiony w powieści jest odzwierciedleniem rzeczywistości końca XX wieku. Autor konstruuje przestrzeń świata przedstawionego na bazie świata realnego, co jest wyznacznikiem mimetycznego stylu odbioru:

„Jako emigrantka prawdopodobnie częściej niż inni sięgam po książki poruszające tematy „wyjechanych”. Gdy więc w ręce wpadła mi książka Radka Knappa opisana jako «pełna humoru i ironii powieść Polaka mieszkającego w Wiedniu» wypożyczyłam ją bez wahania. Nie zniechęciła mnie zapowiedź takich wątków jak Polacy trudniący się przemytem i pragnący pracować na czarno, gdyż liczyłam właśnie na ową ironię, na spojrzenie na zjawisko z dystansu, na dobrą dawkę śmiechu”; [fidrygauka, 2014-05-14].

Pewne sytuacje przedstawione w powieści, postać głównego bohatera oraz polskiej społeczności emigracyjnej są zdaniem niektórych czytelników przerysowane:

„I właśnie to mierziło mnie w tej książce najbardziej – uwypuklenie wszystkich stereotypów (które, owszem, nie biorą się znikąd) o Polakach na emigracji; pijących, klnących, oszukujących jeden drugiego, żyjących w mizernych warunkach, wykonujących podrzędne, fizyczne prace i nie mających żadnych ambicji, by cokolwiek zwiedzić, zmienić, osiągnąć. Od lat staram się walczyć z takim obrazem Polaka. Od lat staram się szukać ludzi, którzy jadąc do Wiednia, Sztokholmu czy Londynu zachowują się jak obywatele Europy, a nie „tani robośle”; [fidrygauka, 2014-05-14].

Recenzja, mimo iż negatywna, tętni próbą zmiany wizerunku współczesnych Polaków na emigracji czy też podczas zwykłych podróży zagranicznych.

Kolejna książka, której głównym bohaterem jest wędrowiec, to *Wędrowiec*⁹ Barbary Smal. Powieść wydana niedawno, bo w 2014 roku. Opowiada historię bezdomnego człowieka, „filozofa”, który wędruje ulicami miasta i obserwuje kipiące w nim życie. Ta miejska podróż, trwająca od Bożego Narodzenia do Wielkanocy, pozwala dostrzec w bohaterze „obudzenie serca”. Jego wędrówka oraz codzienna refleksja nad otaczającym go światem pomagają mu zmierzyć się z lękami, z traumą i osobistą tragedią. Na okładce książki napisano:

„Wędrowiec zaprasza do wędrówki po mieście. Mieście, które zna doskonale. Tu się urodził i tu wychował. Tu przeżył również rodzinną traumę i wyruszył na ulice. Nie jest jednak typowym bezdomnym. Mówi o sobie „filozof”, ponieważ ma skłonność do refleksji nad wszystkim, co widzi i zapamiętuje, spotyka wielu różnych ludzi, których uważnie obserwuje. To właśnie oni będą mieli ogromny wpływ na jego wewnętrzną przemianę, na «obudzenie serca»¹⁰.

Główny bohater jest wędrowcem, bezdomnym, który podąża przed siebie właściwie bez celu. Idzie, zagląda do okien domów, czasami zamienia z kimś kilka słów, ale przede wszystkim myśli i kontempluje.

9 B. Smal, *Wędrowiec*, Kraków 2014.

10 Tamże; [czwarta strona okładki].

Towarzyszące mu refleksje są kanwą powieści. Na nich opiera się cała akcja, która w gruncie rzeczy jest monologiem człowieka z samym sobą:

„[...] Trudno napisać do tego «tradycyjną» recenzję, bo i sama książka jest nietypowa. Nie ma tu jako takiej fabuły, zwłaszcza na początku; nasz bezdomny po prostu spotyka różnych ludzi, co zazwyczaj popycha go do najróżniejszych przemyśleń. Raz są mniej, raz bardziej pozytywne, ale mimo wszystko powieść ma wydźwięk dość optymistyczny, ale rzeczywistość w niej pokazana jest prawdziwa, nie ukrywa brudów – skupia się jednak na zauważaniu tych drobnych sytuacji, które mogą mieć duże znaczenie... Jak już wspomniałam, Wędrowiec ciągle prowadzi swoje rozmyślenia [...]. Potrafią się zaczynać banalnymi frazami, by rozwinęły się w mniej lub bardziej ciekawe spostrzeżenia. Nawet jak nie są jakieś bardzo odkrywcze, to po prostu poruszają, trafiają swoją prostotą i trafnością prosto w serce [...]”; [Aya, 2015-04-25].

Wszystko, co zostaje wypowiedziane w książce, musi być przemyślane przez czytelnika, skonfrontowane z jego światopoglądem:

„Od pierwszych przeczytanych słów, wiedziałam już na pewno, że ta książka jest inna niż wszystkie. Każdy wyraz i każde zdanie ma takie znaczenie, że nie mogłam czytać więcej, niż dwa, trzy rozdziały dziennie. **Wszystko dokładnie przemyślane i zamierzone – by celnie trafić w samo serce.** Na początku czytania napisałam, że jest to książka dla serca i tak też uważam po jej przeczytaniu [...]. Jeśli ktoś szuka książki – jako pokarmu dla duszy i serca – polecam”; [Gabriela, 2014-07-11].

Czytelnik, towarzysząc bohaterowi-wędrowcowi w jego podróży, sam włącza się w wewnętrzną polemikę na tematy egzystencjalne:

„Wędrowiec, a może lepiej **przewodnik i to po nas samych**, pokazujący nam, że nie warto bać się myśli i pokazujący, że bezdomny nie znaczy upadły”; [Daniel, 2014-10-19].

Niewymownym atutem są wpisane w monologi bohatera „złote myśli” o człowieczeństwie:

„Serce jest najważniejsze. W nim jest środek, a raczej ono jest w samym środku człowieka. I jest jego centrum dowodzenia. Taka jest prawda, chociaż dzisiejsze czasy robią, co mogą, by to obśmiać”¹¹.

„Poczuł jak zalewa go fala ciepła. Wierzył w ludzi. W ich dobroć, ciepły odruch serca, mądrość, którą im podarowało życie. W to, że umieją dostrzec coś więcej niż siebie samych i własne sprawy. I w to, że umieją kochać. Wierzył czasem na przekór i wbrew, ale uparcie. Szukał, też uparcie, potwierdzenia swojej wiary. Jakiegokolwiek przejawu pięknego człowieczeństwa. I nigdy jeszcze się nie zawiódł. Nigdy nie doświadczył rozczarowania”¹².

Książkę charakteryzuje zdecydowanie symboliczny styl odbioru, a bohatera można uznać za pielgrzyma, który porzucił dotychczasowe życie w celu odnalezienia wiary w ludzi i współczesny świat. Wszystkie myśli bohatera należy odczytywać przez pryzmat własnych doświadczeń oraz przyjętego światopoglądu.

Kolejna książka, *Polka w Londynie*¹³, to tekst, który można by było określić, oczywiście potocznie, jako powieśćo-pamiętniko-poradnik. Autorką, a zarazem główną bohaterką książki, jest Justyna Tomańska, która pisze:

„Jest rok 1993. Mam 18 lat, mieszkam w Ozimku, małej miejscowości położonej 20 km od Opola. Marzę o tym, by wyrwać się w świat. Odważyć się na coś więcej niż codzienne wyjazdy do Opola, gdzie chodzę do ogólniaka o profilu pedagogicznym Uczę się nawet niezłe, tylko ten angielski [...]. Wiem, że bez znajomości «anglika» czeka mnie nieciekawa przyszłość. Ale wiem też, że w szkole nie jestem w stanie się go nauczyć. To dlatego od dawna marzy mi się podróż do Wielkiej Brytanii albo Stanów Zjednoczonych. Niestety, taki wyjazd jest mało prawdopodobny, bo przecież kosztuje fortunę! A ja jej nie mam”¹⁴.

11 Tamże, s. 113.

12 Tamże, s. 180.

13 J. Tomańska, *Polka w Londynie*, Warszawa 2004.

14 Tamże, s. 7–8.

Młoda dziewczyna wyrusza w świat, aby poznać nie tylko język Szekspira, ale również kulturę i codzienne życie Brytyjczyków. Justyna jako bohater-wędrowiec posiada wszelkie cechy godne naśladowania: odwagę, zdrowy upór, samozaparcie i samodyscyplinę. Jedna z czytelniczek pisze:

„Kiedy przeczytałam tę książkę po raz pierwszy to **zainspirowała mnie do realizowania swoich marzeń i życiowych celów**. Dzięki temu również wyjechałam do Londynu. Po kilku latach z chęcią sięgnęłam po tę książkę i tym razem zaczęłam dostrzegać jak «głupiutka» momentami wydawała się główna bohaterka. Ale tylko momentami. Prawda jest taka, że w obcej metropolii, gdy jest się samemu i trzeba sobie poradzić z wieloma sytuacjami na własną rękę, to kilka przygód można przeżyć. Podziwiam ją za to, że twardo stała przy swoim i że udało jej się wybrnąć ze wszystkich tarapatów [...]”; [FrانياS, 2012-08-22].

Odwaga, jaką wykazała się Justyna Tomańska, opuszczając ojczyznę, jest niezwykle doceniana przez czytelników. Należy przypomnieć, że zdarzenie miało miejsce w czasach, gdy Polska nie należała jeszcze do Unii Europejskiej, granice były zamknięte, a wyjazd z kraju nie był czymś tak oczywistym jak dziś. Zamieszczone w pamiętniku wskazówki, które bohaterka zebrała podczas kilkuletniego pobytu w Londynie, mogą stanowić doskonale źródło informacji dla osób, które planują wyjechać do Wielkiej Brytanii czy innego anglojęzycznego kraju:

„Ciekawa opowieść o spełnionych marzeniach z przydatnymi wskazówkami dla wybierających się do UK”; [Elly, 2012-02-20].

„Dziennik szczery, na pewno może posłużyć jako poradnik dla osób wybierających się do Londynu rozpocząć tam nowe życie”; [Katarzyna, 2012-03-21].

Polka w Londynie jest pamiętnikiem młodej kobiety, której przygody stanowią główny temat książki, co oczywiście warunkuje ekspresyjny styl odbioru dzieła przez czytelników. Omawiany pamiętnik należy do literatury faktu – przedstawia prawdziwe sytuacje i zdarzenia, zawiera konkretne daty i rzeczywiście istniejące postaci, co przekłada się na mimetyczny styl odbioru. W recenzjach książki podkreślane jest, że bohaterka może stanowić wzór dla osób marzących o wyjeździe z kraju.

*Zapiski (pod)różne*¹⁵ to książka autorstwa Martyny Wojciechowskiej, polskiej podróżniczki i dziennikarki. Cykl krótkich reportaży opowiada o egzotycznych podróżach w najdalsze i zapomniane zakątki świata. Cechuje go styl ekspresyjny, w którym autorka jest nieodzownym składnikiem dzieła. Książka Wojciechowskiej doczekała się wielu recenzji, głównie tych pozytywnych, których autorzy zwracają uwagę na wielką odwagę podróżniczki, siłę do ciągłych wędrówek, jaką w sobie ma, a także umiejętność poruszenia emocjonalnego odbiorców:

„Ta kobieta mnie inspiruje. Nie przejmuję się niebezpieczeństwem, tylko wsiada samolot i ląduje w jakimś miejscu, gdzie nikt normalny nie wybrałby się na wakacje. Jak ja bym chciała tak zrobić! Czytam jej książki i jestem tam razem z nią – przynajmniej na chwilę, dopóki nie zmienimy miejsca, a książka się nie skończy. Mam wtedy od razu ochotę sama wyruszyć. Dokądkolwiek. Niech mnie zabierze ze sobą. Obiecuję nie narzekać, gdy pożre mnie rekin [...]”; [Alina, 2011-07-21].

Czytelnicy identyfikują się z podróżniczką, która jest mostem pomiędzy kulturą europejską a innymi kulturami.

„Tyle historii, tyle podróży, tyle ludzi spotkanych na swojej drodze życiowej, tyle przygód, tyle szczęścia, tyle barier do pokonania! I ciągle gna przed siebie. Ciągle pokonuje swoje ograniczenia, niemożliwości swojego organizmu [...]”; [PrzyAromacieKawy, 2011-07-09].

Zapiski pod(różne) stanowią również źródło inspiracji dla odbiorców:

„[...] lubię podróże wg Martyny i podobały mi się jej zapiski. Ta książka podsunęła mi nawet pomysł, żeby od mojej kolejnej podróży też zacząć prowadzić taki zeszyt z zapiskami o wrażeniach i miejscach. To moja największa korzyść z przeczytania tej książki”; [BeataBe, 2012-07-15].

15 M. Wojciechowska, *Zapiski (pod)różne*, Warszawa 2011.

Są również zbiorem informacji na temat odległych kultur, których przeciętny człowiek nie zobaczy na własne oczy. Ilość wiadomości, jakie bohaterka przekazuje czytelnikom, wzbogaca ich wiedzę na temat świata:

„Książka obfituje w przeróżne ciekawostki geograficzne, zoologiczne, antropologiczne... Informacje te podane są lekko, ale nie bezmyślnie. Z każdej przygody autorka wysnuwa jakiś wniosek i wyciąga uniwersalne nauki, nie kreując się jednocześnie na mentorkę czy moralizatorkę”; [allison, 2012-04-29].

„[...] Bardzo mnie cieszy, że ta książeczka jest bardziej osobista, ponieważ przywiązuję się do Marty-ny – zarówno osoby jak i pisarki – o wiele mocniej. Podziwiam ją jeszcze bardziej, a historie, które snuje, sprawiają, że jestem wręcz chora z zazdrości. Dowiaduję się tutaj nie tylko o świecie, ale też o niej”; [Alina, 2011-07-21].

„Kolejna przeczytana książka Martynty Wojciechowskiej za mną. Jak poprzednie, i ta dostarczyła mi kolejnej dawki informacji o ludziach i zwyczajach z całego świata. Zarówno tych szokujących dla mnie, osoby żyjącej w innej szerokości geograficznej, jak i tych, które budziły mój podziw”; [Apikati, 2014-08-16].

Książka M. Wojciechowskiej jako ta z gatunku literatury faktu najsilniej ze wszystkich przedstawio-nych działa na emocje czytelników:

„Są też w tej książce przygnębiające fragmenty, gdy Wojciechowska pokazuje bezradność reportera. Może on zrelacjonować rzeczywistość, ale nie może jej zmienić”; [allison, 2012-04-29].

„opowiadania są bardzo ciekawe, wywołują wiele emocji, niektóre śmieją niektóre smucą a inne zmuszają do zastanowienia ogólnie bardzo polecam”; [anius, 2013-07-14].

„Po przeczytaniu książki mogę powiedzieć krótko, zwięźle i na temat: WOW! «Zapiski (pod)różne» to nie tylko zlepek informacji o innych krajach czy kulturach. To przede wszystkim dowód na to, że człowiek jest w stanie pokonać samego siebie i spełnić swoje marzenia. Nie wiem skąd w Martynie tyle samoza-parcia i wytrwałości w dążeniu do celu. Skąd znalazła w sobie tyle sił: przede wszystkim jako kobieta...”; [zapach wiosny, 2013-01-24].

Zapiski pod(różne) Martynty Wojciechowskiej to zdecydowanie książka, która wpływa na czytelnika. Nie tylko pozwala mu przenieść się w odległe miejsca, poznać geograficzne i społeczne uwarunkowania egzotycznych krajów, ale przede wszystkim wywołuje w człowieku chęć refleksji nad codziennym ży-ciem, na które z reguły narzekamy, a które trudno porównywać z opisywaną przez Wojciechowską biedą, wykorzystywaniem i nieakceptowanymi przez naszą kulturę zwyczajami.

Niniejsza praca pokazuje, że autorzy współczesnych książek mają doskonałe środki do tego, aby po-budzać w swoich czytelnikach chęć do działania i zastanowienia się nad własnym życiem. Wykreowane przez nich postaci, tak jak i my, mają swoje słabości, chwile zwątpienia, ale również możliwość podjęcia odpowiednich kroków – bycia pielgrzymem lub włóczęgą. Zbudowany przez autorów świat pokazuje ludziom wszelkie za i przeciw pójścia w nieznaną, wkroczenia w coś, co wydaje się obce, nieosiągalne, straszne. W przypadku książek podróżniczych mamy od podszewki pokazany świat wędrowni, zmagają z naturą i z ludzkimi słabościami, zderzenie z rzeczywistością, o której tak naprawdę nie mieliśmy po-jęcia. Bohaterowie stają się wzorem do naśladowania, pokazują, że każdy może, w odpowiedni dla siebie sposób, dążyć do odnalezienia odpowiedzi na nurtujące pytania, realizować swoje marzenia i pasje. Bohaterowie-wędrowcy stanowią swoistą grupę postaci literackich, których funkcja to nie tylko bawić, ale również uczyć.

Współcześni ludzie, tak jak bohaterowie wybranych na potrzeby tej pracy książek, wciąż stoją przed jakimś wyborem, pytanie tylko, czy postawią sobie cel i będą dążyli, jak pielgrzym, do jego realizacji, czy też ruszą w nieznaną, czekając po prostu na to, co przyniesie dzień?

Streszczenie/Summary

Współczesny bohater-wędrowiec i jego wpływ na czytelnika

Celem pracy jest pokazanie, że współczesne kreacje bohaterów-wędrowców mają znaczący wpływ na odbiór dzieła przez czytelników, a tym samym na nich samych. Oddziaływanie bohaterów literackich szczególnie widoczne jest w zamieszczanych na portalach internetowych recenzjach, których przykłady pozwoliły zbadać wpływ bohatera-wędrowca na czytelników. Wpisy przeanalizowano według teorii stylów odbioru Głowińskiego. Empiryczne badanie literatury pokazuje, że czytelnicy identyfikują się z bohaterami-wędrowcami. Artykuł dowodzi, że autorzy współczesnych książek, dzięki odpowiedniej kreacji bohatera, pobudzają czytelników do działania i refleksji.

Słowa kluczowe: bohater-wędrowiec, style odbioru, wpływ dzieła, recepcja dzieła, empiryczne badanie literatury.

The modern vagabond hero and his influence on the reader

The purpose of this paper work is to show the significant impact which vagabond heroes have both on the reception of book and on the reader himself. The influence of literacy heroes is particularly seen in reviews which can be found on internet websites, and whose examples allowed to examine the vagabond hero's impact on readers. The entries were described by M. Glowinski's styles of reception. The empirical study of literature shows that readers identify with vagabond heroes. The article indicates that authors of contemporary books encourage readers to action and reflection due to a competent creation of the hero.

Keywords: vagabond hero, the styles of creation, the impact of the work, the reception of the work, empirical study of literature.